

Діхтяренко Світлана Юріївна
к. психол. н., доцент кафедри психології
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Мотиви – головна рушійна сила не лише у поведінці, діяльності людини, але і в процесі становлення і розвитку особистості, в процесі формування майбутнього фахівця-професіонала. У зв'язку з цим особливо важливим є питання про мотиви учбово-професійної діяльності студентів та їхньої загальної особистісної спрямованості. Успішність учбово-професійної діяльності визначається, зокрема, орієнтацією студентів на досягнення успіху або на уникнення невдач [1].

У психологічній науці чимало досліджень, присвячених вивченню різних аспектів професійного становлення фахівців та їхній мотивації. Формування мотивів особистості, особливості цих мотивів у різних вікових періодах (В.О. Іванников, Є.П. Ільїн, В.І. Ковальов) і у різних видах діяльності (Л.І. Божович, А.К. Маркова, Д.Б. Ельконін) стали предметом досліджень досліджень багатьох авторів. Мотивацію і цілепокладання як провідні компоненти діяльності розглядали В.Г. Асєєв, В.К. Вілюнас, С.С. Занюк, О.М. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов та ін. Мотиваційні механізми як системна, різнорівнева, неоднорідна ієрархізована освіта, яка реально забезпечує мотивацію діяльності, розглядалась у працях В.Г. Леонтьєва. Мотивацію студентів під час їхнього навчання у середніх спеціальних закладах і ВНЗ вивчали А.О. Вербицький, А.К. Дусавицький, Н.В. Кузьміна, Ю.П. Платонов та ін.

З метою диференційно-психологічного аналізу динамічної та змістовної сторін мотивації учіння студентів-психологів досліджувалася мотивація студентів на досягнення успіху та уникнення невдач, використовуючи дві взаємодоповнюючі одна одну методики Т.Елєрса. Аналіз даних дозволив встановити, що на першому курсі 33% студентів орієнтовані на мотивацію досягнення успіху у своїй діяльності, 53% на мотивацію уникнення невдачі, у 14% студентів обидві мотивації виражені приблизно однаково. Таке

співвідношення мотивації досягнення успіху та уникнення невдач у першокурсників пов'язане з адаптацією студентів до процесу навчання у закладі вищої освіти та їхньою загальною невпевненістю у власних силах.

На 2-му курсі співвідношення мотивів виявилось таким: 46% дотримуються тенденції досягнення успіхів (приріст на 13%), 40% мають установку на невдачу (зниження на 13% відповідно) і 14% студентів відносяться до проміжної групи. Позитивна динаміка в мотивації студентів на досягнення успіху, це пояснюється тим, що процес їхньої адаптації вже завершився, у них вже виробилися і склалися певні уявлення про навчання у ВНЗ, відповідні учбові вміння і навички.

На 3-му курсі до успіху прагнуть 45% студентів (зниження на 1%), така ж кількість – 45%, орієнтована на невдачу (підвищення на 5%) і 10% студентів належать до проміжної групи. Тут ми спостерігаємо зворотну динаміку мотивації студентів на уникнення невдач. Група студентів, орієнтованих на досягнення, практично не змінилася за кількісним складом порівняно із 2-м курсом, тобто у певної частини третьокурсників ця мотивація вже є стійкою характеристикою мотиваційної сфери особистості, що дозволяє їм пережити кризу 3-го курсу. Група студентів орієнтованих на уникнення невдач збільшилася, швидше за усе, за рахунок проміжної групи студентів.

На 4-му курсі у 63% студентів провідною виявилася мотивація досягнення успіху (підвищення на 18%), у 27% – мотивація уникнення невдач (пониження на 18% відповідно), 10% студентів складають проміжну групу (стабільний показник).

Таким чином, узагальнена ієрархія мотивів учіння студентів за результатами дослідження усієї вибірки виглядає таким чином: професійно-пізнавальні мотиви учіння посідають перше місце (78%) і належать до групи провідних мотивів; соціальні і негативні мотиви – 2 і 3 місце (53% і 15%, відповідно), і входять до групи супутніх мотивів; мотиви престижу – 4 місце, тобто належать до групи мотивів, що мало впливають на мотивацію учіння студентів. Ця ієрархія мотивів учбової діяльності студентів відрізняється від ієрархії мотивів учіння інших студентів тим, що негативні мотиви учіння

стабільно посідають 3 ранг у структурі мотивів, випереджаючи мотиви престижу і прагматичні мотиви, що примикають до них, що потребує вивчення і відповідної корекції.

Список використаних джерел

1. Дусавицкий А.К. Мотивы учебной деятельности студентов: Учеб. пособие / А.К. Дусавицкий. – Харьков: ХГУ, 1987. – 55 с.
2. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учебное пособие / Ред.- сост. Д.Я. Райгородский. – Самара.: Изд. Дом «Бахрах», 2002. – 672 с.